

KULTURÁLIS MŰHELY

Kiadja a Körösi Csoma Mihály Kulturális Műhely, XXXIII. évfolyam 2025.

KÖRMENDI FIGYELŐ KÖNYVEK

26.

KÖRMENDI FIGYELŐ KÖNYVEK

KÖRMENDI FIGYELŐ KÖNYVEK

Kiadja a Körmei Kulturális Műhely

Felelős kiadó: Horváth Eszter

Szerkesztik: a szerkesztőbizottság tagjai

Eőry Ferenc

Horváth Zoltán

Kékesi István Gábor

Auer Miklós

Móricz Péter

Dr. Nagy Zoltán

Pintér György

ifj. Szabó Ferenc

Szerkesztőség: Körmei, Szabadság tér 12.

Fotók: Jámbori Tamás

Az újság megjelenését támogatja
Körmei Város Önkormányzata

Szabó Ágnes

Fejjel lefelé, de nem fejre esve

Az ausztráliai őslakosok kultúrája: A gyász

Ülök, és csak bámulok. Hetek óta keresgélem ültömben-álltomban, hogy miről is írjak, mit mutassak be Önöknek az általam mélyen tisztelt és kutatót ausztráliai őslakosok kultúrájából, nyelveiből.

Megvan, gondoltam. Adok egy rövid összefoglalót az ausztrál őslakosok rokoni rendszeréről. Teljes képet nem adhatok róla, de némi hasonlóságot azért be tudok mutatni a magyar családfelfogás és az ő családfelfogásuk között. Találtam is kiváló referenciaanyagot hozzá. Vártam is a kelendő pillanatot, amikor nekikezdehetek az írásnak. Írni csak akkor lehet, ha igazán jön az ihlet, vagyis a szellemvilág megszólít rá. Igen, az őslakos kultúrákban a ma fizikális testben élő őslakos közösséghez tartozó tagok őseik szellemétől engedélyt kérnek, ha olyan dolgot szeretnének csinálni, ami az ő időn és téren túli Álomidejük szerinti élet- és világertelmezésüket érinti. Ausztráliában élve, figyelve a környezetemet, a különböző kultúrák összeolvadási folyamatát, az ember akarva-akaratlan, de megtanulja tiszteltben tartani ezeket a világnézeteket, és egyben alkalmazkodni hozzájuk. Tehát leültem, hogy írok. . .

Mielőtt folytatnám, engedjék meg nekem, hogy bemutatkozzak. Évek óta megadatott a lehetőség, hogy a Körmendi Figyelőben évente egyszer egy olyan kultúra picike kis részét bemutathassam, amivel a megfigyeléseim szerint a világ csak a 21. században kezdett el nyíltabban foglalkozni. Ez az ausztrál őslakosok nyelvei és kultúrája. 2012-ben kaptam a szellemvilágból egy megszólítást, hogy induljak el Magyarországra és meséljek azokról a tapasztalataimról, amiket addigra az őslakosok, bennszülöttek körében már megtapasztaltam. . . Mert a magyarok még képesek tenni a világerért és értük. Ők jelen pillanatban erre nem képesek a kolonizáció során kialakult és a domináló kultúrában nekik jutott helyzetük miatt. Megjegyzem, eszem ágában sem volt Magyarországra utazni, előtte pedig utójára az akkor súlyosan beteg édesanyámat látogattam meg 1998-ban. Mégis hallgattam a „felkérést”, habár nem értettem egészen.

Azóta tudom, hogy 2012-ben két küldetés indult el egyszerre. Mind a kettőnek a lényege ugyanaz, fent kell tartani az ausztrál nyelveket és kultúrát a világban, éppen úgy, mint a magyar nyelvet és kultúrát Magyarországtól nézve a világ másik felén lévő Ausztráliában. Saját értelmezésemben ez azt jelenti, hogy a teremtő magyar nyelvre és az évezredek át fenntartó őslakos kultúrára a világnak MA nagyon nagy szüksége van.

Ebben az időszakban a már meglévő, Magyarországon megszerzett Külkereskedelmi Főiskolai oklevélem mellé Ausztráliában elvégeztem két másik szakot a Flinders Egyetemen és a Dél-Ausztrál Egyetemen (Flinders University Bachelor Degree of Arts Indigenous Studies valamint University of South Australia Bachelor Degree of Arts Languages). Tantárgyaimat úgy választottam meg, hogy azok különböző nyelvek és kultúrák megismerését segítsék elő. A különböző kultúrák megismerésében addigra már sok tapasztalatom volt, mert egyrészt nagyon sok országban jártam már, valamint Ausztráliában egy igazi multikulturális légkörben éltem. Többek között két ausztrál őslakos nyelv is bekerült a tantárgyaim közé. Az egyik Ausztrália északi részén beszélt Yolngu nyelv, a másik Ausztrália közepén, a szent helynek számított Uluru környékén még a mai nap is beszélt Pitjantjatjara nyelv.

Az akkor még erőteljes európai gondolkodással vártam, hogy mikor fogadnak be az őslakosok maguk közé. Sokat utaztunk, próbáltunk az őslakosok közelében lenni. Ha bennszülött táncukat adták elő egy központilag szervezett fesztiválon, odamentem hozzájuk gratulálni, elégedettségemet kifejezni. Csak néztek rám hatalmas,

gyanakvó szemekkel, hogy mégis mit akarok tőlük. Én pedig nem értettem, miért nem értik meg a jó szándékomat. Sokáig tartott, hogy rájöjjenek, hogy a befogadás nem így működik. A befogadás több szinten történhet. Történhet a fizikális szinten, amikor szavakkal, tettekkel fejezik ki, hogy „Te egy vagy közülünk”, ahogy egy Adnyamanthanha Őreg (Elder) mondta nekem, amikor az Adnyamanthanha népcsoport területén jártunk a Flinders Ranges hegységben. Hasonlóképpen észleltem a befogadás jelét, amikor a Dél-Ausztráliában található York Peninsulán egy Elder elvitt egy bennszülött túrára többünket. Engem váratlanul félrehívott, és csak annyit mondott nekem, hogy menjek vele, és kizárólag csak nekem még valamit megmutatott. A befogadás beavatással is történhet. Egy másik Őreg szintén az Adnyamanthanha népcsoport területének egy másik zugában lévő szenthelyükön beavatási szertartásra hívott meg bennünket. Utána több évnek kellett eltelnie, hogy ráébredjek arra, hogy a beavatás során a vízzel kapcsolatban adott át nekem egy ősi tudást, képességet. A befogadásnak egy másik formája az volt, amikor meglátogattunk egy őslakos Elder sírhelyét, aki egyben európai értelemben vett rendőrként is dolgozott a saját őslakos közösségében. Mind az őslakosok, mind a kolonizáló nyugatról érkezett emberek nagy tiszteletben tartották őt. Tudni kell, hogy nagyon kevés őslakost temettek el az európai temetkezési szokások szerint. Őt igen. Nyári meleg nap volt, megtaláltuk a sírhelyet, és amikor távozni készültünk két madár, talán kakaduk lehettek, ráültek egy villanydrótra és sajátos hangjukban csak ennyit mondtak: „Szasztok! Szasztok!”. Bennem bizony még a lélegzet is elállt ennek hallatán, mivel kettőnkön kívül senki sem volt a temetőben, de még a temető közelében sem. Szerencse, hogy nem voltam egyedül, és a társam is ugyanezt hallotta. Ekkor értettem meg, hogy a szellemvilág szintjén is történnek befogadások. Ezt a sámánizmus kultúrkörében is olvashatjuk. Mindeközben folyamatosan tanultam és használtam különböző természetgyógyászati (Ayurvéda, masszázs, kineziológia, lélekgyógyászat és még sorolhatnám) kezeléseket, ezzel is közelebb kerülve a természethez, ami engem egy tisztább gondolkodással elvezetett Az Álomidőbe (The Dreaming) történő tekintésbe.

Igy nyílt meg lassan a materialista külkereskedő szemléletem a világra, a fizikális érzékelésem a látható és láthatatlan világerzékelésre, vagyis az ausztráliai őslakosok életszemléletére, azaz Az Álomidőben foglalt bölcseségekre. Megértettem azt is, hogy nem a közösségnek kell engem befogadni, hanem nekem kell az ő világnézetüket megértenem, elfogadnom, megélnem. A befogadás nem más, mint Az Álomidőbe történő önkéntes belépés.

Szerencsére Magyarországon találtam olyanokat, akik a bennszülöttek gondolkodásával már átszótt néze-

Beavatás arcfestéssel – Adnyamanthanha Elder

teimet európai szemmel is képesek és hajlandóak voltak elfogadni, és azokat kutatásaik során tovább építeni.

Mind e közben óriási eredményeket értünk el magyar és ausztrál kollegáimmal abban, hogy a magyar nyelv és kultúra Ausztráliában fennmaradjon az elmúlt 13 évben. A magyar, teremtő nyelvünk visszatalált Az Álomidőbe. Az Álomidő a MA, a MÁról szól. Holnap is MA lesz. Az Álomidőben az IDŐ nem létezik abban a formában, ahogy a nyugati gondolkodás az időt darabokra szedi. Az Álomidőben az idő folyamatos. A magyar nyelvünk pedig szep csendesen mindezt őrzi. *MA-g-y-ar*. Ami örökértékű MA, azt pedig MAG formájában el is lehet ültetni.

Ebben a folyamatban kezdtem neki írásomnak, amikor is az európai gondolkodásom előtérbe került és a lelkem rettenetesen gyászolt. A napokban egy nagyon kedves barátnőm, kollegám távozott el a földi világból. Ültem, csak ültem, magam elé meredve. Próbáltam értelmezni európai világszemléletemmel az elmúlást. Az idő, ami nincs, pedig sürget, mert határidőre kell leadnom ezt a cikket. Ekkor jöttem rá, hogy Az Álomidőből ki és be ug rálगतok. Végül is a szellemi üzenet győzött, elem került csak úgy ‘véletlen’ egy könyv az ausztrál őslakosok néhány kulturális szokásairól. Többek között temetkezési szokásairól, a gyász feldolgozásáról: King-Boys, M. (1977). *Patterns of Aboriginal Culture: Then and Now McGraw-Hill Book Company Sydney*.

Megjegyzem, hogy a könyv legalább egy évtizede a könyvespolcomon csücsült észrevétlenül, nem akart onnan kiesni soha. Csak éppen most.

Az európai, nyugati felfogásban az orvostudomány az embert részeiben vizsgálja, legtöbbször figyelmen kívül hagyva az emberi test részeinek egymástól függő részeinek együttes működését, egymásra hatását. Tolmácsként különféle kórházakban, orvosi rendeléseken nagyon sokszor szemtanúja voltam ilyen eseteknek. Például, ha valakinek fáj a dereka, akkor általában a gerincét vizsgálták a betegnek. Ha nem találtak semmi elváltozást, akkor hazaküldték azzal, hogy minden rendben van, valószínűleg csak egy izomhúzódásról van szó. Közben a beteg veséjét kellett volna azonnal kivizsgálni és kezelni minimum a fizikális szinten.

Az ausztráliai bennszülöttek a hagyományos gyógyításuk során nem foglalkoztak külön a fizikális test jólétével. A lélek, a szellem és az érzelmek zavarának okát keresték. A gyógyítások során nem okolták az egyénen kívül álló természetierőket. Azt vizsgálták, hogy az egyénnek miért billett ki a közösségen belüli egyensúlya. Mi történt az egyén lelkével, szellemével. A közösségen belüli egyensúly, azaz az egyén a közösségben megszabott helye miért változott meg, és az ebből kifolyólag kialakult lelki és szellemi kibillenést, milyen módon lehet visszaállítani.

A kolonizáció előtt ez a kibillenés akkor történhetett meg többek között, ha az egyén a csoport által kialakított, Az Álomidőben rögzített, az élet fenntartásához szükséges törvényeket nem tartotta be. Ekkor a közösség által kiválasztott úgynevezett Medicine Man-t hívták segítségül.

A kolonizáció során az őslakosokat a kolonizálók tudatosan kiemelték a közösségükből, áthelyezték őket egy számkra teljesen ismeretlen közösségbe, ahol természetesen a lelkük és szellemük nem találta a helyét, és megbetegedtek. Az addig kiegyensúlyozott, megszokott táplálkozásuk felborult. A hagyományos táplálkozás helyett fehér cukrot, teát, kávé, kenyeret kaptak, valamint megismertették a kolonizáló hatalmak velük az alkoholt. Az, hogy nem vándorolhattak többet saját területükön, nem láthaták, hogy földjük a kolonizáció után is egészséges maradt-e, lelküket súlyosan megtépázta. Előjöttek azok a tünetek, amelyeket náluk is, de a nyugati társadalomban is ugyanúgy az egyhelyben tartózkodás hoz elő. A földjükkel és egymással kialakított egységérzetük felbomlott, ami a fizikális testben is megmutatkozott, betegségeként kezdett megjelenni. A természetközelség alapján működő Medicine Man ereje és tudása is lecsökkent, eltűnt.

A kolonizáció előtt az ausztrál őslakosoknak Az Álomidőben meghatározott temetkezési szokásaik voltak. Van ezek között a szokások között olyan, amit az európai, nyugati életfelfogás is tud értelmezni, de van olyan is, amelyet nem feltétlen tud felfogni. Ezek kis magyarázatra szorulnak. A nyugati emberek sokszor az ausztrál őslakos gyógyászati módszereket, valamint temetkezési szokásokat primitív babonaként értékelték és értékelik a mai napig is.

Materialista és a szellemvilág

Ültem egy parkban és egyszerre került a szemem elé a materializmust jelképező pénzérme, valamint a szellemvilágot jelképező madártoll

Az őslakosok azonban, szerencsére, még a mai napig is fenntartják az őseik által Az Álomidőben kialakított gyógyászati módszereiket, valamint az azokba és a saját gyógyító erejükbe vetett óriási hitüket. Nem sürgetik az egyén felépülését, mert mindennek megvan a maga ideje, főleg az időtlenségben. A gyógyítók nagyon sok időt töltenek el a lelki és szellemi egyensúlyából kifordult egyénnel, szemben a nyugati világ orvosával, akik manapság arra törekednek, vagy arra van rákényszerülve, hogy 5-10 perc után már a következő betegük lépje át a rendelő küszöbét. Amíg az őslakos gyógyító családi környezetben, nyíltan orvosolja a beteg lelkét és szellemét, addig a modern orvostudomány a kórházakban csak jó esetben naponta 5 – 10 percet engedélyez az orvosnak, hogy egy-egy beteget meglátogasson, megvizsgálhasson. Ilyenkor a kórházban a beteg teljes mértékben ki van emelve a megszokott, saját közösségéből, családjából, egyedül hagyva a kórházi ágyon.

Ha a mai világban egy őslakos kerül ilyen kórházi körülmények közé, ritkán panaszkodik. Az Álomidő megszabott szokása szerint az őslakos először csak figyel, hallgat, nem beszél. A nyugati ember pedig ezt annak tudja be, hogy az őslakosnak hiányzik az intelligenciája, nem képes elmondani, hogy mire van szüksége és azt miként tudná megszerezni. Holott az őslakos csak figyel. Ha a magyar gondolkodással ezt összehasonlítjuk, némi hasonlóságot találunk az őslakos és a magyar gondolkodás között. A magyar nyelv őrzi még ezt az ősi hozzáállást a mondásaiban. Például ezekben: Alszom még rá egyet! Hallgatva is többet mond, mint más szólva. Bolond beszél, okos hallgat. Ha hallgattál volna, bölcs maradtál volna. Folytassam?

Irodalmunkban József Attilának A Dunánál című verséből is idézhetünk: „Kacag a felszín, hallgat a mély.”

Igaz a nyelvünkben már megjelenik a kritika is: Hallgat, mint süket disznó a búzában.

A kolonizáció előtti időkben állítólag az ausztrál őslakosok sokszor tudták, hogy mikor érkezik el a haláluk pil-

lanata. Ilyenkor visszamaradtak a vándorló közösségük-től, leültek és megvárták az utolsó lélegzetüket. A többiek pedig ilyenkor nem zavarták meg a távozni készülő lelket. Aki kinyílt Az Álomidőre, az a mai modern világunkban is tudja és érzékeli ugyanezt.

Amikor az illető átadta lelkét a teremtőjének, a többiek gyászolni kezdtek. Közösségüket újra kellett rendezni. Ezt a mai világnézet is leközi velünk, amikor azt mondja, hogy nem az eltávozott személyt gyászoljuk, hanem magunkat, a visszamaradtakat. Ebben a két világnézet találkozik. Ünneplik a távozó lelket, igyekeznek a lelket újjáengedni a másik világ létezésébe, miközben újra kell szervezni a közösségüket itt a földi létben, hogy a távozó lélek-személy helye nem maradjon üresen és nyitva. A közösség újra szoros egymáshoz tartozó kört igyekszik kialakítani azért, hogy a közösség összetartozó, hálószerű levetítése ne szenvedjen csorbát. Természetesen ehhez időre van szükség. Az őslakosok a gyász során fehér színt használnak a hagyományos halotti, temetési és gyászszertartások során. Ezzel is védve a távozó lélek útját, valamint a földi létben maradt visszamaradt közösség szellemi és lelki összetartozásának biztonságát.

Továbbiakban lehetne még írni az ausztrál halotti szertartásokról, de a szellemvilág itt most engem megállít. MA számomra a gyász ideje van. Ezzel az írással igyekszem megemlékezni barátnőmről, valamint a közösségünkben újra pozícionálni saját magamat.

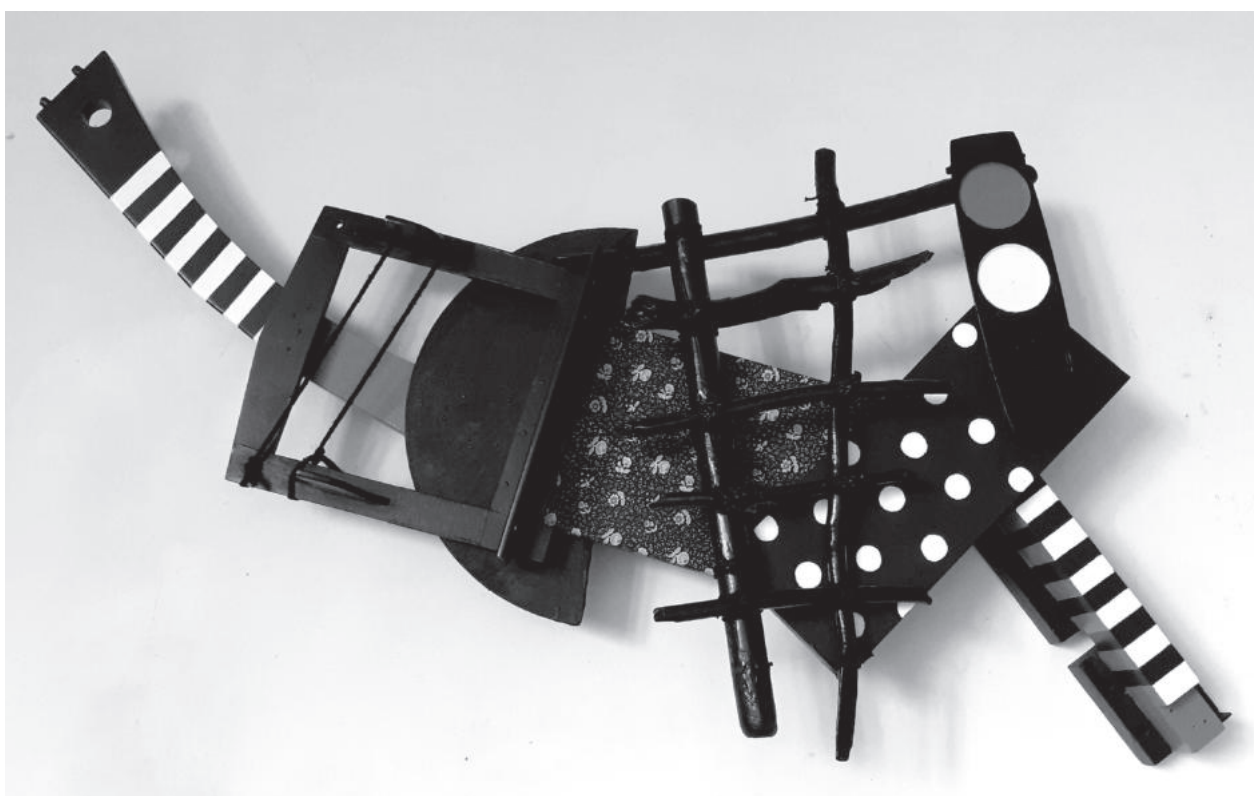
Ausztrália, Adelaide

Referencia:

King-Boys, M. (1977). *Patterns of Aboriginal Culture: Then and Now* McGraw-Hill Book Company Sydney.

Moldvay Katalin: Maszk, (tusrajz)

Moldvay Katalin: Cím nélkül